

Kwaad dat tot de zondvloed leidde

In het boek Genesis wordt verteld, welk kwaad de HEERE zó ernstig achtte dat Hij besloot om de mensheid door middel van de zondvloed om te brengen. Over dat kwaad zegt Mozes:

“En de HEERE zag dat de slechtheid van de mens op de aarde groot was, en dat al de gedachtespinsels van zijn hart elke dag alleen maar slecht waren” (Gen.6:5).

Sommige Bijbelgeleerden zijn van mening dat met de Hebreeuwse uitdrukking *ha adam* in Gen.6:3 is bedoeld: de [eerste] mens, Adam¹. Maar die uitleg houdt geen rekening met het tekstverband. Aangezien de uitdrukking in Gen.6:5 opnieuw voorkomt en de verzen 3 en 5 deel uitmaken van één enkel betoog, moet de betekenis in beide teksten dezelfde zijn. In Gen.6:5 blijkt, dat “de mens” een aanduiding is van de hele mensheid². Niet Adams boosheid was groot op de aarde, maar de boosheid van het enorme aantal nakomelingen dat Adam had voortgebracht was buitengewoon groot geworden.

Slechte gedachtespinsels

Uit Gen.6:5 blijkt bovendien dat de HEERE het hart van de mens aanziet. De slechtheid van “de mens op de aarde” bleek niet alleen uit wat de mensen deden, maar bleek vooral uit wat zij in hun hart dachten. Voor “gedachtespinsels” staat in Gen.6:5 een Hebreeuwse uitdrukking die letterlijk “maaksels van de gedachten” betekent – de plannen en voornemens en luchtkastelen die de mens ontwerpt. Ideeën die hij kan uitvoeren als hij daartoe in staat is, maar die in andere gevallen tot zijn fantasie beperkt blijven. De profeet Micha heeft in opdracht van de HEERE tegen zijn volksgenoten gezegd:

“Wee hun die onrecht uitdenken, kwaad uitwerken op hun slaapplek, en het bij het licht van de morgenstond uitvoeren, omdat zij daartoe bij machte zijn” (Micha 2:1).

Tot de “maaksels van de gedachten” behoort ook elke gedachtenconstructie die de mens bouwt om de wereld waarin hij leeft en de omstandigheden waarin hij verkeert te verklaren. Op grond van zulke constructies ontwikkelt de mens denkbeelden over goed en kwaad. Maar wanneer er in die constructies geen plaats is voor de almachtige Schepper, zal het eindresultaat zijn dat de mens het kwade goed noemt en het goede kwaad. De profeet Jesaja sprak over de mensheid de volgende rouwklacht uit:

---

¹ Deze uitleg is te vinden in Appendix 24 van de *Companion Bible* (Oxford University Press, 1922).

² Uit het tekstverband blijkt dat de uitdrukking “de mens” niet moet worden opgevat als de aanduiding van één enkele persoon, maar als een aanduiding van de menselijke soort, dus van de hele mensheid.

“Wee hun die het kwade goed noemen en het goede kwaad; die duisternis voorstellen als licht, en licht als duisternis; die bitter voorstellen als zoet en zoet als bitter. Wee hun die in hun eigen oog wijs zijn en naar hun eigen mening verstandig” (Jes.5:20).

Ongetwijfeld beschouwden de mensen die voor de zondvloed leefden bepaalde dingen als goed en andere als kwaad. Maar omdat zij “goddelozen” waren (2 Petr.2:5), dus in hun denken met God geen rekening hielden, waren hun opvattingen over goed en kwaad het omgekeerde van Gods standaard betreffende goed en kwaad. De HEERE zag dat “de gedachtespinsels van hun hart elke dag alleen maar slecht waren”. Deze situatie was geleidelijk ontstaan en jarenlang voortgeschreden, tot het denken van de mens compleet was bedorven.

Verdorven

De gevolgen van dit bederf voor de menselijke samenleving bleven niet uit. Over dat onderwerp schrijft Mozes:

“...de aarde was verdorven voor Gods aangezicht en de aarde was vol met geweld... Daarom zei God tegen Noach: Het einde van alle vlees is voor Mijn aangezicht gekomen, want de aarde is door hen vervuld met geweld; en zie, Ik ga hen met de aarde te gronde richten” (Gen.6:11,13)

Het woord dat met “verdorven” is vertaald betekent letterlijk: verwoest, kapot gemaakt, bedorven of verrot. In Genesis 6:11 heeft het vermoedelijk betrekking op verdwijning van het ontzag voor de Schepper, dat er aanvankelijk was geweest, en opkomst van de verering van afgoden. Toen Israël korte tijd na de verbondssluiting op de Sinaï een gouden kalf maakte om zich daarvoor neer te buigen, zei de HEERE tegen Mozes:

*“Ga, daal af, want uw volk, dat u uit het land Egypte hebt geleid, heeft **verderfelijk** gehandeld. Zij zijn al snel afgeweken van de weg die Ik hun geboden had: zij hebben voor zichzelf een gegoten kalf gemaakt, zij buigen zich ervoor neer, offeren eraan en zeggen: Dit zijn uw goden, Israël, die u uit het land Egypte geleid hebben” (Exodus 32:7-8).*

In het boek Deuteronomium wordt over de trouwbreuk van Israël gezegd: “Zij hebben **verderfelijk** tegen Hem [d.i. God] gehandeld” (Deuteronomium 32:5). In het tekstverband wordt uitgelegd wat deze “verdorvenheid” inhield:

“Toen Jesjurun vet werd, trapte hij achteruit... toen verliet hij God, Die hem gemaakt heeft, hij versmaadde de Rots van zijn heil. Zij hebben Hem tot na-ijver gebracht met vreemde goden, met gruwelijke daden hebben zij Hem tot toorn verwekt. Zij hebben geofferd aan de demonen, niet aan God; aan goden die zij niet kenden, aan nieuwe goden, die kortgeleden gekomen zijn, voor wie uw vaders niet gehuiverd hebben. De Rots Die u verwekt heeft, hebt

u veronachtzaamd, en u hebt de God Die u gebaard heeft, vergeten” (Deuteronomium 32:15-18).

Tijdens de periode van de Richteren keerde Israël wel tijdelijk terug naar de HEERE, maar het herstel van de goede verering was niet blijvend. We lezen daarover in de Bijbel:

*“Maar bij het sterven van de richter gebeurde het dat zij zich weer afkeerden en nog **verderfelijker** handelden dan hun vaders, door achter andere goden aan te gaan, die te dienen en zich daarvoor neer te buigen. Zij gaven geen van hun daden op en evenmin hun halsstarrige levenswandel” (Richteren 2:19).*

In de Bijbelboeken Exodus, Deuteronomium en Richteren hebben de begrippen “verderfelijk” en “verdorven” betrekking op het verlaten van de HEERE en het dienen van afgoden. Dat de aarde “voor Gods aangezicht was verdorven” (Gen.6:11) kan dus betekenen, dat de mensheid zich massaal van God had afgekeerd. De mensen vereerden afgoden en de demonen die achter deze afgoden schuil gaan (1 Kor.10:20).

Geweld

Het Hebreeuwse woord dat in Genesis 6:11 en 13 met “geweld” is vertaald, komt zestig keer voor in de Bijbel en kan allerlei betekenissen hebben. Het kan een aanduiding zijn van fysiek geweld: oorlog, vernietiging, mishandeling en verkrachting, maar ook van juridisch en economisch geweld: onrecht, onderdrukking, wreedheid, hardvochtigheid, woeker of uitbuiting, en zelfs van propaganda en laster: opzettelijke verdraaiing van andermans woorden en van bepaalde feiten. Wie “de waarheid in ongerechtigheid ten onder houdt” (Romeinen 1:18) doet de waarheid geweld aan.

De HEERE zag, dat “de aarde vol was met geweld” (Gen.6:11). Omdat “alle vlees” de aarde had “vervuld met geweld” besloot Hij om “hen met de aarde te gronde te richten” (Gen.6:13). De uitdrukking “alle vlees” omvat naast “alle mensen” ook bepaalde dieren (Gen.6:19, 7:15-16; Num.18:15): alle vogels, alle vee, alle wilde dieren en alle kruipende dieren (Gen.7:21-22, 8:17), elk dier waarvan het lichaam bloed bevat (Lev.17:14). In sommige Bijbelteksten wordt de uitdrukking “alle vlees” echter gebruikt in de beperkte zin van “alle mensen”. Toen Israël bang werd vanwege de majestueuze verschijning van de HEERE op de Sinaï zei het volk tegen Mozes:

*“Want wie is er van **alle vlees**, die de stem van de levende God heeft horen spreken vanuit het midden van het vuur, zoals wij, en in leven is gebleven?” (Deut.5:26)*

Luisteren naar Gods stem, Zijn woorden begrijpen en die doen (Deut.5:27) kunnen alleen mensen, want dieren hebben geen verstand (Psa.32:9). Alleen mensen kunnen naar God toegaan in het gebed (Psa.65:2). Met “alle vlees” dat de aarde had “vervuld met geweld”

(Gen.6:13) is blijkbaar de mensheid bedoeld, maar tot “alle vlees” dat tijdens de zondvloed omkwam behoorden ook alle landdieren.

In het summiere verslag dat de Bijbel geeft van de wereld voor de zondvloed wordt er op drie plaatsen over geweld gesproken. Kaïn sprak met zijn broer Abel, lokte hem naar het veld waar buiten hun tweeën niemand was en sloeg zijn broer vervolgens dood (Gen.4:8). Hij deed dit “omdat zijn werken slecht waren en die van zijn broer rechtvaardig” (1 Joh.3:12) – omdat hijzelf de HEERE een offer had gebracht uit gewoonte of plichtsbesef, maar Abel een offer uit geloof (Hebr.11:4, vgl. Gen.4:4). Kaïn haatte zijn broer omdat die een vertrouwensband met God bezat die hijzelf miste.

Een andere vorm van geweld wordt in de lijst van Kains afstammelingen genoemd. Lamech, een nakomeling van Kaïn, zei tegen zijn twee vrouwen:

“Ada en Zilla, luister naar mijn stem, vrouwen van Lamech, hoor mijn woorden aan: Voorzeker! Ik doodde een man om mijn wond en een jongen om mijn striem!” (Gen.4:23).

Lamech verheerlijkte geweld. Wie hem, zelfs zonder enige opzet, maar een schrammetje toebracht, vermoordde hij onmiddellijk, uit buitensporige wraakzucht (Gen.4:24). Hij maakte daarbij vermoedelijk gebruik van de koperen en ijzeren werktuigen die zijn zoon Tubal-Kaïn had ontwikkeld (Gen.4:22). In Lamechs omgeving heerste het recht van de sterkste en beslisten de wapens.

Over een derde vorm van geweld wordt er gesproken in het hoofdstuk waarin de zondvloed wordt aangekondigd.

“In die dagen (d.z. de dagen voor de zondvloed) waren er reuzen op de aarde... dit zijn de geweldenaars van oude tijden af, mannen van naam” (Gen.6:4).

Het Hebreeuwse woord *nephilim*, dat hier als “reuzen” is vertaald, kan “vellers” betekenen: mannen die doen vallen, tirannen die streven naar onderwerping van hun medemensen en die in dat streven naar macht “over lijken gaan”. Uit Num.13:33 blijkt dat deze *nephilim* een buitengewone lichaamslengte bezaten, want de Israëlieten waren “in hun ogen als sprinkhanen” – ze torenden hoog boven hen uit. Om die reden hebben de meeste Bijbelvertalers het woord *nephilim* als “reuzen” weergegeven, hoewel dit geen letterlijke weergave is.

Het begrip *gibborim*, dat door de HSV is vertaald als “geweldenaars”, betekent eigenlijk “machtigen”. Nimrod was de eerste *gibbor*, d.w.z. de eerste machthebber, op aarde na de zondvloed: de eerste koning die heerste over een groot rijk (Gen.10:8 e.v., 1 Kron.1:10). Het

woord is in andere Bijbelteksten vertaald als “held”³, “geweldige”⁴, “sterke”⁵, “machtige”⁶, of “overste”⁷. In Gen.6:4 wordt *gibborim* vermoedelijk gebruikt in de ongunstige betekenis van “machthebbers”, heersers die in staat zijn om elke tegenstander uit te schakelen en die over militaire macht beschikken.

De zinsnede “mannen van naam” (of een verwante uitdrukking) komt behalve in Gen.6:4 nog in drie andere Bijbelteksten voor. Voor “mannen” wordt daarbij niet het woord *isj* gebruikt (een persoon van het mannelijk geslacht), maar het woord *enosh*, dat “sterveling” betekent. “Mannen van naam” zijn aanzienlijke mensen, personen wier naam iedereen kent. In Numeri 16:2 is “mannen van naam” een parallel van “leiders van de gemeenschap”. In 1 Kron.5:24 wordt de uitdrukking “mannen van naam” omschreven als: “hoofden van hun families”, en die betekenis heeft de zinsnede ook in 1 Kron.12:30.

Samenvatting

Van de toestand die er op aarde heerste vóór de zondvloed en die tot de komst van het oordeel leidde, geeft de Bijbel de volgende beschrijving:

1. Alle gedachtenconstructies van de mens – alles wat mensen dachten over oorsprong en toekomst van het heelal, de aarde en de mensheid, alle levensfilosofieën en ideologieën, alle denkbeelden over goed en kwaad en alle plannen om de aardse werkelijkheid vorm te geven, waren alleen nog maar “kwaad” of “slecht”. Het waren boosaardige misvormingen van de waarheid, volstrekt ontaard (Gen.6:5).

2. In al deze gedachtenconstructies was er geen plaats voor God en werd er met Zijn bestaan geen rekening gehouden. De wereld vóór de zondvloed was “de wereld van de goddelozen” (2 Petr.2:5).

---

³ Jozua 1:14, 6:2, 8:3, 10:7; Richt.5:23, 6:12, 11:1; 1 Sam.9:1, 14:52, 16:18; 2 Sam.1:19,21,22,25,27; 10:7, 16:6, 17:8,10; 20:7, 22:26, 23:8,9,16,17,22; 1 Kon.1:8,10; 11:28; 2 Kon.5:1, 24:14,16; 1 Kron. 7:2,5,7,9,11,40; 8:40, 9:13, 11:10,11,12,19,24,26; 12:1,4,8,21,25,28,30; 19:8, 26:6,31; 27:6, 28:1, 29:24; 2 Kron.13:3, 14:8, 17:13,14,16,17; 25:6, 26:12, 32:3,21; Neh.3:16, 11:14; Psa.19:5, 33:16, 45:3, 78:65, 89:19, 103:20, 127:4; Pred.9:11, Hoogl.3:7, 4:4; Jes.3:2, 5:22, 13:3, 21:17, 42:13; Jer.5:16, 14:9, 20:11, 46:5,6,9,12; 48:14,41; 49:22; 50:9,36; 51:30,56,57; Ezech 32:12,21,27; 39:18,20; Hos.10:13, Joël 2:7, 3:9,10,11; Amos 2:14,16; Obadja:9, Nahum 2:3, Zef.1:14, 3:17; Zach. 9:13, 10:5,7.

⁴ Richt.5:13, Ruth 2:1, 1 Sam.17:51, 2 Kon.15:21, 2 Kron. 28:7, Ezra 7:28, Job 16:14, Psa.24:8, 52:3, 112:2; Spr.21:22, 30:30; Jer.26:21, 32:18; Dan.11:3.

⁵ Jozua 10:2, 1 Sam.2:4, 1 Kron.5:24, Spr.16:32, Jes.9:6, 10:21; Jer.9:23.

⁶ Deut.10:17, Neh.9:32, Psa.120:4, Jes.49:24,25.

⁷ 1 Kron.9:26.

3. Het ontzag voor de Schepper was totaal verdwenen. Men vereerde het werk van eigen handen. In die zin was de aarde “verdorven voor Gods aangezicht” (Gen.6:11).

4. De aarde was “vol met geweld” (Gen.6:11,13). Van dat geweld geeft de Schrift drie voorbeelden:

5. Mensen die nog wél met God leefden, en een vertrouwensband hadden met Hem, werden door hun medemensen gehaat en soms zelfs gedood (1 Joh.3:12, Hebr.11:4, Gen.4:8).

6. Het recht van de sterkste heerste en de wapens beslisten. Buitensporige wraakzucht en zinloos geweld leidden tot de dood van vele onschuldigen (Gen.4:23).

7. Allerlei krijgsheren heersten als tirannen over hun omgeving, en handhaafden hun gezag met brute kracht (Gen.6:4, vgl. 10:8 e.v.). Ook voor hen telden mensenlevens niet.

Volgens de Bijbel was er naast de bovengenoemde punten nog een andere reden voor de komst van de zondvloed. Die reden is belangrijk genoeg om er in een apart hoofdstuk aandacht aan te schenken.

* * * * *